

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld.

- 1 Bij de tekst(en) met vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 2 Bij de samenvatting is het de kandidaat niet toegestaan informatie-elementen in telegramstijl weer te geven. Voor een informatie-element dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend. Voor een informatie-element dat gedeeltelijk in telegramstijl is weergegeven, kan maximaal de helft van het aantal scorepunten worden toegekend.
- 3 Indien door de kandidaat tussen twee informatie-elementen een aantoonbaar onjuist (onlogisch) verband wordt gelegd, dient voor ten minste één van beide informatie-elementen geen score te worden toegekend.
- 4 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het antwoordmodel) niet meegeteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 De keerzijde van het spotprijsparadijs

- 1 **B**
- 2 **B**
- 3 **maximumscore 1**
  - reden 1: het graaien in de (goedkope) kleding
  - reden 2: (Je hebt) kinderarbeid (in je achterhoofd.) / De kleding wordt met behulp van kinderarbeid gemaakt.
  - reden 3: Je koopt (heel) veel wat je niet nodig hebt.

Opmerking

Alle elementen moeten gegeven zijn voor toekenning van het scorepunt.

- 4 **D**

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 1

“En nu zitten ze hier met allebei twintig paar sokken, een shirtje, twee shortjes, een olifantenpyjamabroek en een kaars.” (regels 47-50)

6 maximumscore 2

De kern van de uitleg is:

- Wooldrik trekt zich niet veel aan van wat ‘in’ is / laat zich niet beïnvloeden door anderen / gaat haar eigen weg

1

Het voorbeeld:

- (want) ze haalt haar boodschappen (grotendeels) op de markt / in (de drukte van) de binnenstad

1

7 D

8 maximumscore 1

- de rijen (mensen en auto’s) / de drukte (bij deze winkels)
- Het is er een bende. / De helft van de kleren ligt onder de rekken.

Opmerking

Beide elementen moeten gegeven zijn voor toekenning van het scorepunt.

9 C

10 C

11 maximumscore 1

“Koopverslaving is een aandoening geworden, ‘ontspullen’ een trend en tussen deze twee uitersten dwaalt de consument op de tast naar een nieuw evenwicht.” (regels 26-31)

Tekst 2 Leuk hoor zo'n hond, maar houdt hij wel echt van ons?

---

12 maximumscore 10

In een goede samenvatting komen de volgende elementen voor:

12.1 maximumscore 1

Houden huisdieren echt van mensen/ons?

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12.2 maximumscore 2

- Volgens (Laura) Marcus (van The Guardian) is het antwoord op de vraag 'nee' / houden huisdieren niet echt van ons 1
- want huisdieren zijn afhankelijk van ons 1

Opmerking

Voor toekenning van het eerste scorepunt dient ook de naam van (Laura) Marcus genoemd te zijn.

12.3 maximumscore 1

- Je hebt ze/huisdieren niet gebaard.
- Ze/Huisdieren praten niet terug.

Opmerking

Beide elementen moeten gegeven zijn voor toekenning van het scorepunt.

12.4 maximumscore 1

Volgens (Martin) Gaus ontstaat er hechting tussen mens en dier (door het samen opgroeien).

Opmerking

Voor toekenning van het scorepunt dient ook de naam van (Martin) Gaus genoemd te zijn.

12.5 maximumscore 1

Honden en katten voelen dezelfde emoties/binding als mensen. / Honden en katten maken net als mensen oxytocine aan.

12.6 maximumscore 1

- We bieden ze veiligheid.
- We geven ze eten.
- We geven ze aandacht.

Opmerking

Alle elementen moeten gegeven zijn voor toekenning van het scorepunt.

12.7 maximumscore 1

Volgens (dierenwetenschapper) (Nienke) Endenburg lijkt eigenbelang een grote rol te spelen bij vriendschap van dieren.

Opmerking

Voor toekenning van het scorepunt dient ook de naam van (Nienke) Endenburg genoemd te zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12.8 maximumscore 1

Mensen houden van dieren omdat de acceptatie van dieren onvoorwaardelijk is.

12.9 maximumscore 1

Volgens (Martin) Gaus draait het bij mens en dier om eigenbelang / denken mens en dier in hun eigen voordeel.

Opmerking

Voor toekenning van het scorepunt dient ook de naam van (Martin) Gaus genoemd te zijn.

Opmerking

De kandidaat mag in zijn samenvatting de informatie-elementen in een andere volgorde weergeven dan in bovenstaande opsomming, mits de samenhang tussen de informatie-elementen in overeenstemming blijft met die van de samen te vatten tekst.

12.a Regeling met betrekking tot de woordgrensoverschrijding

Het woordenaantal wordt bepaald op basis van de volledige uitwerking van de kandidaat zonder de titel. Voor de eerste overschrijding met 10 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dient per 10 woorden steeds 1 scorepunt te worden afgetrokken tot een maximum van 10 scorepunten. De toepassing van de aftrekgeregeling kan overigens nooit leiden tot een score lager dan 0 bij deze opgave.

Schematisch:

221-230: 0 scorepunten aftrek;
 231-240: 1 scorepunt aftrek;
 241-250: 2 scorepunten aftrek;
 251-260: 3 scorepunten aftrek;
 261-270: 4 scorepunten aftrek;
 271-280: 5 scorepunten aftrek;
 281-290: 6 scorepunten aftrek;
 291-300: 7 scorepunten aftrek;
 301-310: 8 scorepunten aftrek;
 311-320: 9 scorepunten aftrek;
 meer dan 320: 10 scorepunten aftrek.

NB In het programma Wolf vermeldt u de score van de kandidaat op elk van de negen afzonderlijke inhoudselementen bij de labels 12.1 tot en met 12.9. Bij label 12.a voert u de aftrekpunten voor de woordgrensoverschrijding in als een positief getal.

Tekst 3 Een reis om de wereld in 177 foto's

---

13 A

14 **maximumscore 1**

De kern van een goed antwoord is:

Je ontvangt het boek pas gratis als je eerst een gift van € 39,95 aan het WNF geeft / als je eerst geld betaalt aan het WNF.

15 A

16 D

Tekst 4 Doggybag: gedoe of steuntje in de rug?

---

17 B

18 B

19 **maximumscore 1**

“(De) toenemende wereldbevolking en groeiende consumptie”
(regels 24-26)

20 **maximumscore 1**

“Dat leidt tot honger, milieudruk en geldverspilling.” (regels 37-38)

Vraag	Antwoord	Scores
21	maximumscore 2	
	1 We zijn rijk genoeg om nieuw eten te kopen.	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Wanneer de kandidaat enkel antwoordt: ‘We zijn rijk genoeg’, is dit niet voldoende om het antwoord goed te rekenen.</i>	
	2 Het wordt niet (overal) als netjes gezien om met klikjes te sjouwen. / De doggybag wordt niet (overal) als netjes gezien. / We schamen ons voor de doggybag.	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Wanneer de kandidaat het tekstgedeelte “in onze ... weggooien ervan” (regels 47-54) (vrijwel) letterlijk citeert, is dit fout.</i>	
	3 (Het eten) weggooien is makkelijker (voor het personeel). / Doggybags zijn gedoe.	
	indien drie goed	2
	indien twee goed	1
	indien één of geen goed	0
22	maximumscore 1	
	“Een doggybagwet is echter een belangrijk signaal dat de overheid voedselverspilling serieus neemt en dat mensen die er wat aan willen doen, gelijk hebben.” (regels 71-76)	
23	maximumscore 1	
	De kern van een goed antwoord is:	
	Zij (de consument en de restauranthouder) moeten al zoveel (doen).	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Wanneer meer dan 10 woorden zijn gebruikt, geen scorepunt toekennen.</i>	
24	maximumscore 2	
	1, 2 en 4	
	indien drie goed	2
	indien twee goed	1
	indien één of geen goed	0
25	B	
26	C	

Schrijfofdracht

27 maximumscore 13

Als de kandidaat de opdracht helemaal niet heeft uitgewerkt, geen scorepunten toekennen.

27.1 maximumscore 6

Aftrek inhoud

De score is 6 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

Indien de volgende elementen geheel of gedeeltelijk onjuist zijn of ontbreken:

- de aanleiding om de e-mail te schrijven: klachten over je bezoek 1
- informatie over wanneer en met wie je in het restaurant gegeten hebt 1
- positief punt over restaurant 1
- punt 1 waar je ontevreden over bent (niet krijgen van doggybag of onjuiste behandeling door ober) 1
- korte, passende uitleg 1
- punt 2 waar je ontevreden over bent (niet krijgen van doggybag of onjuiste behandeling door ober) 1
- korte, passende uitleg 1
- mogelijke oplossing voor het niet krijgen van een doggybag 1
- mogelijke oplossing voor het niet goed behandeld zijn door ober 1
- een verzoek om een reactie binnen twee weken. 1

27.2 maximumscore 5

Aftrek taalgebruik

De score is 5 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

- één of twee formuleringsfouten (onvolledige zinnen, onjuiste woordkeuze, onjuiste verwijzingen, onjuiste zinsbouw) 1
- drie of vier formuleringsfouten 2
- vijf of meer formuleringsfouten 3
- één of twee spelfouten (fouten in de spelling van werkwoordsvormen, overige spelfouten, inclusief ten onrechte opgenomen of weggelaten hoofdletters) 1
- drie of vier spelfouten 2
- vijf of meer spelfouten 3
- twee of meer interpunctiefouten 1

Let op: om taalgebruik te kunnen beoordelen, moet de uitwerking van de kandidaat een minimum aantal woorden bevatten. Als de uitwerking van de kandidaat uit minder dan 100 woorden bestaat, géén scorepunten voor taalgebruik toekennen. De voorgedrukte gegevens tellen niet mee voor het bepalen van het aantal woorden.

27.3 maximumscore 2**Aftrek presentatie/conventies**

De score is 2 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

Indien de volgende elementen geheel of gedeeltelijk onjuist zijn of ontbreken:

• passend onderwerp in onderwerpregel	1
• vermelding slotformule en voor- en achternaam onder e-mail	1
• alinea-indeling	1
• samenhang	1
• logische volgorde	1
• passend taalgebruik (vriendelijk en beleefd)	1

Opmerking

Als de kandidaat gebruikmaakt van conventies die niet passen bij de tekstsoort 1 scorepunt aftrekken.

NB In het programma Wolf vermeldt u de scores van de kandidaat op elk van de drie afzonderlijke beoordelingscriteria.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 23 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 23 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

- tekst 1   naar een artikel van Marijke Brouwer en Inki de Jonge, Dagblad van het Noorden,
30 mei 2016
- tekst 2   naar een artikel van Jeannine Julen, Trouw, 25 februari 2016
- tekst 3   naar een advertentie in NRC.next, 7 januari 2016
- tekst 4   naar een artikel van Janno Lanjouw, NRC.next, 8 januari 2016